

Església de Sant Pere de Monistrol

Gaià

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Sector oest del terme de Gaià
Emplaçament	De Galera camí Serrat de l'Àliga (N-E) fins el mas Roca, seguir 200 m i camí S-W i després E 500 m
Alçada:	392

Coordenades:

Latitud:	41.91875
Longitud:	1.89605
UTM Est (X):	408457
UTM Nord (Y):	4641344

Classificació

Número de fitxa	08090 - 41
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Medieval Romànic Modern Contemporani Neoclàssic
Segle	X-XIX
Estat de conservació	Dolent
Notes de conservació:	En semi-ruïna, ha perdut la coberta i es troba, per tant, en estat precari
Protecció	Inexistent
Número inventari	IPA 16526
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Privada
Titular:	08089A003000380000YU
Fitxes associades:	

Descripció

Església primitivament romànica però gairebé reconstruïda en la seva totalitat al final del segle XVIII, la qual s'hauria aixecat en un lloc on hi havia un probable monestir de tradició visigòtica. Avui es troba en estat de semi-ruïna, emplaçada a l'extrem d'un altiplà sobre el torrent de la Roca, molt a prop del jaciment visigòtic i alt-medieval de les Feixes de Monistrol, i també del mas Obradors. És una església d'una sola nau amb absis rectangular. Aquest absis, fet amb carreus de mida considerable, regulars i ben escairats, és l'única part que s'ha conservat de l'església primitiva i correspon al segle XIII, en un moment de transició del romànic al gòtic. Aquest mur tester, però, va ser sobrealçat en les reformes posteriors. La resta de l'edificació, amb els murs fets de maçoneria, és del 1796. L'església s'orienta segons l'eix nord-oest sud-est. La façana és presidida per un portal amb brancals i llinda de pedra picada, rematat amb una fornícula on hi havia un escut de pedra (desaparegut fa uns anys) amb la tiara papal i dues claus en al·lusió al sant titular de l'església. Això es complementa amb una frase llatina gravada a la llinda: "Tibi dabo claves regni caelorum"; és a dir: "et donaré les claus del regne dels cels". Aquestes són les paraules que Jesús va dirigir a sant Pere quan el va instituir cap de l'Església. Aquests elements estan ornamentats amb una decoració vagament barroca i, més amunt, amb un òcul o ull de bou.

L'interior del temple era cobert amb volta de canó amb llunetes i enguixada. La volta, però, s'ha esfondrat i actualment només es conserven restes de la cornisa i de l'arc triomfal (en estat molt precari) que dona accés al presbiteri. A cada costat de la nau hi ha una petita capella que sobresurt cap a l'exterior. L'església tenia, doncs, tres altars, però es desconeix a quins sants estaven dedicats. Als peus de la nau es conserva l'inici de les escales que permetien pujar al cor.

El cementiri de l'església era uns cinc metres al nord, just sobre el pas de l'actual camí. Segons diversos testimonis, en aquest sector hi ha aparegut nombroses restes òssies. D'altra banda, gairebé a tocar de l'església pel costat nord hi ha un petit promontori actualment cobert de vegetació i on s'observen algunes pedres d'enderrocs. Podria ser que aquest fos el punt on es trobessin les restes d'un hipotètic monestir de tradició visigòtica.

Observacions:

També es coneix com Sant Pere de la Roca o Sant Pere de les Cigales

Sobre la fornícula del portal: MDCCXCVI

Els carreus de l'obra romànica en el moment en què l'església estava abandonada foren aprofitats en el mur de migdia del mas que hi ha al costat.

A la capella lateral sud hi ha encastat a la paret un sarcòfag. A la cara frontal té com a decoració dues creus inscrites dins d'un cercle. Segurament pertany a l'època romànica i devia contenir les restes d'algun personatge significatiu del lloc.

Del relleu que va ser sostret fa uns anys de la fornícula sobre el portal se'n coneix el seu parador.

Uns 60 m al nord-est, al costat del torrent de la Roca, hi ha un pou, conegut com el pou de la Roca

Història

El topònim Monistrol (monasteriolo) referit a aquest altiplà o vall ja apareix documentat l'any 982. Com s'ha pogut constatar en altres casos similars, aquest nom suggereix l'existència d'un petit nucli monàstic, possiblement de tradició visigòtica, el qual és de suposar que es trobava a l'actual emplaçament de l'església i que ja estaria extingit o en decadència al segle X. Com a Sant Pere de Monistrol pròpiament, l'església apareix documentada per primera vegada l'any 992.

Cal dir que aquesta església es situa en un indret força especial perquè ha conservat múltiples elements de cronologia visigòtica i alt-medieval. Uns 100 m al nord-oest hi ha el jaciment anomenat Feixes de Monistrol, on s'hi ha identificat un poblat visigòtic i també un mas alt-medieval (d'època ja comtal) associat a una ferreria. Una mica més enllà hi trobem una petita necròpolis datada a la segona meitat del segle VII; és a dir, també d'època visigòtica. Aquestes dades arqueològiques confirmen de manera força clara la hipòtesi que abans esmentàvem sobre l'origen d'aquest lloc sagrat com a monestir de tradició visigòtica. A més, en el serrat que hi ha rere el mas Obradors s'hi han identificat dues tines medievals excavades a la roca (Tina de ca l'Obradors 1 i 2). Un altre fet interessant és que en tot aquest serrat rere el mas Obradors s'hi poden veure moltes feixes confeccionades amb grans blocs de roca, gairebé ciclopis. No sabem si es tractaria d'elements contemporanis a les tines i a aquest primer conreu de la vinya en època alt-medieval o bé, com semblaria més probable, a l'últim moment d'expansió de la vinya, ja als segles XVIII-XIX.

Al segle XIII consta com a parròquia de "Monistrol de Gaià" (1284). Segurament a causa de la despoblació del segle XIV va perdre la condició de parròquia per quedar integrada en la de Gaià. Al segle XVIII va ser quasi totalment reformada. Segons sembla, les obres les va sufragar el baró de Vilagaià, ja que l'església es troba en les seves terres i, a finals d'aquest segle, el baró va promoure el sorgiment d'una espècie de colònia rural que va donar lloc al raval pagès de Galera, que es troba situat un km al sud-oest. Concretament, el 1796 és l'any que s'hauria inaugurat la nova església, segons consta a la inscripció del portal. A partir d'aquest moment l'església de Sant Pere va reviscolar per donar servei a aquest nou nucli de població que es convertiria en el més gran del terme de Gaià. L'església es va ampliar i reconstruir conservant només l'absis antic. També s'hi van afegir les capelles laterals a l'alçada del presbiteri. El 1850 es va construir una petita sagristia al costat sud del presbiteri. Durant la Guerra Civil de 1936 l'església va ser incendiada i va quedar sense coberta. Des d'aleshores ha restat abandonada però s'ha mantingut dempeus. A la dècada de 1960 s'optà per fer una nova església al nucli de Galera. Amb aquesta funció d'habilità un edifici on hi havia hagut el forn de pa i l'escorxador. La nova església va tenir culte fins els volts de l'any 2011.

Bibliografia

BADIA, Josep M (2016). "Història", "Arquitectura", Gaià, t'estimo. Reviu Gaià, Grup de Recerca, Gaià, p. 57, 182-184.

BENET CLARÀ, Albert; JUNYENT MAYDEU, Francesc; MAZCUÑAN BOIX, Alexandre (1984). "Sant Pere de Monistrol", Catalunya Romànica, vol. XI, "El Bages", Fundació Enciclopèdia Catalana, Barcelona, p. 258.

SITJES MOLINS, Xavier (1994). L'art funerari medieval a la conca alta del Llobregat. Centre d'Estudis del Bages, Monogràfics, núm. 13, Manresa, p. 81, 83.

